

Súd: Krajský súd Nitra
Spisová značka: 12Co/182/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4118202553
Dátum vydania rozhodnutia: 14. 07. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Soňa Zmeková
ECLI: ECLI:SK:KSNR:2020:4118202553.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Nitre v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Sone Zmekovej a sudkýň JUDr. Renáty Pátrovičovej a JUDr. Denisy Šaligovej v spore žalobcov: 1/ R. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom I. F. XXX/XX, XXX XX J., 2/ J. Z., nar. XX.XX.XXXX, bytom P. XXX/XX, XXX XX X. K., zastúpených advokátskou kanceláriou BANÍK & Partners, s.r.o., so sídlom Košická 4984/46, 821 08 Bratislava, proti žalovaným: 1/ FORMICA, spol. s r.o., so sídlom Spojovacia 521/7, 949 01 Nitra, IČO: 31 408 168, zastúpenej Mgr. Petrom Mesárošom, advokátom so sídlom Bottova 34, 949 01 Nitra, a 2/ KOOPERATIVA poisťovňa, a.s. Vienna Insurance Group, so sídlom Štefanovičova 4, 816 23 Bratislava, IČO: 00 585 441, zastúpenej JUDr. Felixom Neupauerom, advokátom so sídlom Dvořákovo nábrežie 8/A, 811 02 Bratislava, o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy, o odvolaní žalovaných proti rozsudku Okresného súdu Nitra č. k. 12C/19/2018-152 zo dňa 13.02.2019 takto

rozhodol:

Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie **p o t v r d z u j e .**

Žalobcom 1/, 2/ priznáva voči žalovaným 1/, 2/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

o d ô v o d n e n i e :

1. Súd prvej inštancie napadnutým rozsudkom zaviazal žalovaných 1/, 2/ zaplatiť žalobkyni 1/ sumu 13.000 eur a žalobcovi 2/ sumu 15.000 eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká povinnosť druhého žalovaného v rozsahu jeho plnenia. Vzhľadom na to, že žalobcovia boli v spore úspešní, súd im v zmysle § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) priznal voči žalovaným 1/, 2/ nárok na náhradu trov konania v plnej výške s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká povinnosť druhého žalovaného v rozsahu jeho plnenia. Súd v odôvodnení uviedol, že žalobcovia podali žalobu na tom základe, že dňa 07.07.2015 došlo k dopravnej nehode, v dôsledku ktorej utrpela ich matka zranenia, ktorým na mieste nehody podľahla. Žalovaný 1/ bol prevádzkovateľom motorového vozidla, ktorého prevádzkou došlo k zásahu do ich osobnostných práv, a pôvodca zásahu bol zamestnancom žalovaného 1/. Žalovaný 2/ bol v čase poistnej udalosti poistiteľom žalovaného 1/. Tragická nehoda ukončila život matky žalobcov, s ktorou mali harmonické vzťahy. Žalobca 2/ žil s matkou aj v spoločnej domácnosti a po tragédii obaja žalobcovia prežívajú opodstatnenú traumu, zúfalstvo, smútok, citovú ujmu, sú ochudobnení o rozvoj citových väzieb. Smrťou matky bolo zasiahnuté do ich rodinného a súkromného života, preto sa domáhajú ochrany osobnosti a náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch.

2. Súd v odôvodnení rozsudku uviedol, že zmluva o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v sebe zahŕňa aj poistenie nemajetkovej ujmy a žalobcovia ako poškodení si môžu uplatniť svoj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy priamo proti poisťovni. Poukázal na rozhodnutie NS SR sp. zn. 6MCdo/1/2016 zo dňa 31.07.2017, v ktorom je uvedené, že v čase nasledujúcim po rozhodnutiach NS sp. zn. 4Cdo/168/2009 a 3Cdo/301/2012

spornú právnu otázku riešil (a tiež vyriešil) Ústavný súd SR. Ten nielenže už vo viacerých ním dosiaľ posudzovaných veciach odmietol sťažnosti poisťovní namietajúcich porušenie svojich základných práv rozhodnutiami všeobecných súdov, ustalujúcimi krytie aj nemajetkovej ujmy pozostalých poistením podľa ZoPZP, ale dokonca pri rozhodovaní v rámci odôvodnenia uznesenia z 11. októbra 2016 sp. zn. III. ÚS 666/2016 uzavrel, že pojem „škoda“ použitý v zákone č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (ďalej aj „zákon o povinnom zmluvnom poistení“) je ústavne konformným spôsobom interpretovateľný extenzívne tak, že zahŕňa aj nemajetkovú (imateriálnu) ujmu podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti, s cieľom maximálnej možnej miery rešpektovania cieľov relevantnej úniovej regulácie. Takýto záver treba mimo akúkoľvek pochybnosť považovať i za obraznú vnútroštátnu bodku v diskusii na témy 1/ krytia nárokov pozostalých po obetiach dopravných nehôd na náhradu nemajetkovej ujmy povinným zmluvným poistením zodpovednosti za škodu a 2/ tzv. pasívnej legitímácie povinných zmluvných poisťovní v konaniach o náhradu nemajetkovej ujmy pred všeobecnými súdmi. Pre posúdenie otázky pasívnej legitímácie poisťovne je rozhodujúce riešenie otázky, čo treba rozumieť pod pojmom škoda (použitým v zákone o povinnom zmluvnom poistení). Pre účely tohto zákona treba pojem škoda vykladať extenzívne v tom zmysle, že tento pojem zahŕňa aj nemajetkovú ujmu, ktorej náhrada patrí pozostalým (po blízkej osobe, usmrtenej pri dopravnej nehode v súvislosti s prevádzkou motorového vozidla) z titulu občianskoprávnej zodpovednosti za zásah do osobnostných práv, spočívajúci v zásahu do ich práva na súkromný a rodinný život.

3. Vo vzťahu k námietke o absencii priamej príčinnej súvislosti súd uviedol, že existuje priama príčinná súvislosť medzi dopravnou nehodou a nemajetkovou ujmu, ktorú utrpeli žalobcovia, pretože pokiaľ by k takejto udalosti nedošlo, nedošlo by ani k zásahu do súkromnej sféry žalobcov. Povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízky osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode. Medzi škodami, ktoré musia byť kryté, sa nachádza najmä ujma na zdraví. Pod pojem ujma na zdraví pritom patrí akákoľvek ujma spôsobená zásahom do osobnej integrity, čo zahŕňa tak fyzickú, ako aj psychickú traumu.

4. Žalovaného 1/ považoval súd za pasívne vecne legitimovaného z dôvodu, že bol zamestnávateľom vodiča E. L., ktorý viedol motorové vozidlo zn. J. L. EČ: X.-XXX D.. Sám vodič však nenesie zodpovednosť za spôsobenú škodu, či nemajetkovú ujmu, zodpovednosť nesie jeho zamestnávateľ - žalovaný 1/ s poukazom na ustanovenie § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého sám vodič ako fyzická osoba za škodu nezodpovedá, ale zodpovedá právnická osoba, ktorá ho použila na činnosť, pri ktorej vznikla škoda. Analogické použitie § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka na právne vzťahy z ochrany osobnosti je možné s poukazom na § 853 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého občianskoprávne vzťahy, pokiaľ nie sú osobitne upravené, sa spravujú ustanoveniami Občianskeho zákonníka, ktoré upravujú vzťahy obsahom aj účelom im najbližšie, a tiež s poukazom na rozhodnutia Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 30Cdo/1509/2011, 30Cdo/73/2003, 28Cdo/932/2002.

5. Súd prvej inštancie urobil záver, že zamestnanec žalovaného 1/ svojím konaním zasiahol výrazným spôsobom do práva na ochranu osobnosti žalobcov, pričom súčasťou práva na súkromie a rodinný život je i právo na spoložitie s inými osobami, najmä členmi rodiny. Súdna prax považuje za zásah do súkromia aj spôsobenie smrti niektorej z blízkych osôb. Smrťou matky žalobcov sa nepochybne rozvrátil ich rodinný život, do rodiny bola vznesená trauma, bolesť a smútok. Strata matky je nenapraviteľná, nezabudnuteľná, bude žalobcov sprevádzať po celý zvyšok ich života, navždy budú musieť žiť s pocitom a vedomím straty blízkej osoby. Vzťahy medzi nebohou X. Z. a žalobcami súd zhodnotil ako veľmi silné a intenzívne, pričom žalobca 2/ s matkou žil aj v spoločnej domácnosti. Žalobkyňa 1/ zase bola s matkou v neustálom kontakte, či už telefonickom alebo osobnom, navštevovali sa, trávili spolu víkendy, dovolenky, chodievali na výlety, matka jej pomáhala s deťmi. Smrť matky obaja žalobcovia silne a intenzívne prežívajú. Žalobkyňa 1/ musela vyhľadať lekársku starostlivosť. Stratili možnosť viesť s matkou súkromný život a sú od jej smrti ochudobnení o sféru prirodzených vzťahov s jedným z najbližších rodinných príslušníkov. Nemajú už ani otca, ktorý zomrel asi dva roky pred ich matkou. Protiprávnym konaním zamestnanca žalovaného 1/ prišlo k nezvratnej deštrukcii týchto medziľudských väzieb tvoriacich základ a rámec súkromného života žalobcov, a tým aj k zásahu do ich osobnostných práv. Vzniknutá trauma je zo života žalobcov fakticky neodstrániteľná. Zásah do osobnostných práv žalobcov dosahoval takú intenzitu, ktorá požíva právnu ochranu podľa citovaných zákonných ustanovení Občianskeho zákonníka.

6. Podmienkou priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je vždy - v závislosti na individuálnych okolnostiach daného prípadu - existencia závažnej ujmy. Závažnosť ujmy treba posudzovať aj vzhľadom na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, intenzitu zásahu, jeho trvanie alebo dopad a dôsledky, ktoré vznikli. Titulom náhrady nemajetkovej ujmy žalobcovia požadovali zaplatenie sumy 13.000 eur a 15.000 eur. Výšku nemajetkovej ujmy určuje súd na základe voľnej úvahy, pri rozhodovaní berie do úvahy závažnosť ujmy, ku ktorej došlo a okolnosti, za ktorých k ujme došlo. Súd mal za to, že v danom prípade došlo k vážnemu a výraznému zásahu do osobnostných práv žalobcov, pričom zohľadnil, že žalobca 2/ tvoril s nebohú spoločnú domácnosť a žalobkyňa 1/ už mala založenú vlastnú rodinu, a preto im nepriznal nemajetkovú ujmu v rovnakej výške. Žalobcami požadovanú sumu 13.000 eur a 15.000 eur považoval súd za primeranú. Prihliadol na závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy, ktorú v danom prípade vyhodnotil ako veľmi závažnú, intenzívnu a v podstate stále pretrvávajúcu, pretože strata rodiča - matky, je neodstrániteľná a nenapraviteľná ujma. Uviedol, že každý, aj dospelý človek chce mať pri sebe rodičov čo najdlhšie, a stratiť matku za takýchto okolností je kruté. Z výpovedí žalobcov ako aj svedkyne dospel k názoru, že vzťahy v rodine navzájom boli veľmi intenzívne, trávili spolu svoj voľný čas, pomáhali si, rozumeli si, vychádzali spolu veľmi dobre. Súd vzal do úvahy aj tú skutočnosť, že nebohá X. Z. mala v čase nehody 55 rokov a žalobcovia sa doteraz s jej smrťou nevyrovnali, chýba im. Súd zobral do úvahy aj správanie sa samotného žalovaného 1/, ktorý podľa tvrdení žalobcov nevyjadril ľútosť a neospravedlnil sa im. Až na poslednom pojednávaní v trestnej veci uviedol, že je mu to ľúto. Taktiež hodnotil aj správanie sa samotnej dotknutej osoby, ktoré je pri neoprávnenom zásahu právne významné, a vyhodnotil ho tak, že nebohá nijakým spôsobom nevyvolala a nezapríčinila dopravnú nehodu; bola len jej obeťou. Priznaná suma zodpovedá aj výške ujmy, ktorú priznali súdy v obdobných veciach (napr. NS SR sp. zn. 4Cdo139/2011). Primárnym významom nemajetkovej ujmy je satisfakčná funkcia, teda vyvážiť, resp. zmierniť nepriaznivý následok neoprávneného zásahu, pretože nemajetková ujma vzniknutá porušením osobnostných práv sa vo všeobecnom zmysle slova ani nedá odškodniť a rozsah vzniknutej nemajetkovej ujmy nie je možné ani presne kvantifikovať a vyčíslieť. Svoje rozhodnutie súd oprel o ustanovenia čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky - zákona č. 460/1992 Zb., § 11, § 13 ods. 1, 2, 3, § 420 ods. 1, 2, § 427 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka. O trovách konania rozhodol podľa úspechu vo veci s odkazom na § 255 ods. 1, § 262 ods. 1, 2 (CSP).

7. Proti tomuto rozsudku podal v zákonnej lehote odvolanie žalovaný 1/, ktorý navrhol rozsudok súdu prvej inštancie zrušiť a vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Namietal nesprávne skutkové zistenia a nesprávne právne posúdenie veci. Podľa jeho názoru nie je možné aplikovať ustanovenia § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka v prípade spáchania trestného činu. Zodpovednosť zamestnávateľa nie je možné univerzálnie aplikovať na akúkoľvek škodu spôsobenú zamestnancom pri plnení pracovných úloh. Za akúkoľvek škodu, prípadné iné nároky a ujmy, ktoré vznikli v dôsledku spáchania trestného činu, si nesie zodpovednosť výlučne páchatel' trestného činu a nie zamestnávateľ páchatel'a. Je potrebné rozlišovať právny základ nárokov poškodených osôb a podľa takéhoto rozlíšenia následne individuálne vyhodnocovať vecnú pasívnu legitímáciu osôb zodpovedných za vzniknutú škodu, resp. iné nároky a prípadné ujmy spojené s protiprávnym konaním. Pre posúdenie zodpovednosti nie je rozhodné, či páchatel' trestného činu bol v pracovnom pomere alebo nie. Ujma na právach, ktorá je predmetom tohto súdneho konania, je ujma, za ktorú zodpovednosť nesie práve odsúdený páchatel'. Zamestnávateľ nie je zodpovedný za konanie svojich zamestnancov v trestno-právnej rovine a konanie zamestnancov v tomto smere ani nevie žiadnym spôsobom ovplyvniť. Od existencie pracovného pomeru nemožno odvodiť zodpovednosť zamestnávateľa za nároky vzniknuté v dôsledku spáchaného trestného činu zamestnanca. Domnieva sa, že nie je vecne pasívne legitimovaný v tomto súdnom konaní, pretože mieru jeho zodpovednosti nemožno odvodiť od pracovného pomeru s E. L.. Zamestnávateľ ako prevádzkovateľ vozidla nesie zodpovednosť výlučne za prevádzku motorového vozidla, avšak nie za ujmu spôsobenú trestným činom svojho zamestnanca. Poukázal na ustanovenie § 428 Občianskeho zákonníka, ktorý upravuje liberačné dôvody prevádzateľa vozidla. Dopravná nehoda, pri ktorej vodič E. L. spáchal trestný čin, nie je krytá inštitútom objektívnej zodpovednosti prevádzateľa motorového vozidla. Konanie, ktoré má priamy súvis s dopravnou nehodou a úmrtím X. V., súvisí jednoznačne s konaním vodiča motorového vozidla, ktorý toto motorové vozidlo viedol, a s jeho trestnoprávnou zodpovednosťou. Prevádzateľ motorového vozidla nemal žiadnu možnosť ovplyvniť konanie svojho zamestnanca, ktorý v danom čase viedol motorové vozidlo, a ani nemal žiadnu inú možnosť toto konanie svojho zamestnanca ovplyvniť. V prípade, že sa odvolací súd nestotožní s jeho argumentáciou, poukázal na ustanovenie § 15 zákona o povinnom zmluvnom poistení, v zmysle ktorého je povinným na úhradu akejkoľvek škody a ujmy, ktorá vznikne poškodeným pri dopravnej nehode,

práve žalovaný 2/, ako poisťovateľ. Nemajetková ujma uplatňovaná žalobcami v tomto konaní je krytá uzatvoreným povinným zmluvným poistením. Žalobcovia by podľa neho nemali záujem o vypočítanie si ospravedlnenia z jeho strany, a preto sa ospravedlnil a úprimnú ľútosť prejavil práve C. L., sestre zosnulej. Poukázal na rozhodnutia súdov, ktorými bola priznaná nemajetková ujma v nižšej výške, aj keď išlo o osoby, ktoré boli výživou odkázané na zomrelého.

8. Proti rozsudku podal odvolanie aj žalovaný 2/, ktorý namietal nesprávne právne posúdenie a inú vadu konania, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Napadnutý rozsudok navrhol zmeniť a žalobu zamietnuť. Vytýkal súdu prvej inštancie, že sa dostatočne nevysporiadal s jeho právnou argumentáciou a konštantnou rozhodovacou činnosťou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v otázke týkajúcej sa absencie priamej príčinnej súvislosti medzi dopravnou nehodou ako takou a zásahom do osobnostných práv žalobcov, čím zaťažil rozsudok vadou arbitrárnosti a nepreskúmateľnosti. V tejto súvislosti poukázal na rozhodnutie NS SR z 29.03.2007 sp. zn. 3Cdo/32/2007, podľa ktorého vzťah príčiny a následku musí byť priamy, bezprostredný, neprerušovaný; nestačí, ak je iba sprostredkovaný, ako aj ďalšie rozhodnutia NS SR sp. zn. 1Cdo/129/2008, sp. zn. 5Cdo/126/2009, sp. zn. 6Cdo/89/2011, sp. zn. 6MCdo/7/2013, sp. zn. 2Cdo/73/2006. Aj priamo z § 5 ods. 1 písm. h) zákona o povinnom zmluvnom poistení vyplýva, že „poisťiteľ nenahradí za poisteného škodu, ak ide o zodpovednosť za škodu, ktorej vznik nie je v príčinnej súvislosti s poistnou udalosťou.“ Vzhľadom na skutočnosť, že vo vzťahu k nemu je poistnou udalosťou dopravná nehoda, a zásah do osobnostných práv žalobcov nastal sprostredkované v dôsledku reakcie na už primárne a priame následky tejto dopravnej nehody - úmrtie ich rodinného príslušníka, neexistuje vo vzťahu k žalobcom a uplatňovanej nemajetkovej ujme priama príčinná súvislosť s poistnou udalosťou ako takou v zmysle § 5 ods. 1 písm. h) zákona o povinnom zmluvnom poistení. Na podporu vyššie uvedených záverov poukázal na rozsudok ESD zo dňa 10.12.2015 vo veci C-350/14 Z., v ktorom ESD v otázke ujmy pozostalých súvisiacej s úmrtím osoby pri dopravnej nehode túto opakovane a na viacerých miestach označuje ako „nepriame následky tejto nehody“, pričom „škodu (priamu) predstavuje ujma na zdraví s následkom smrti dcéry pána Z.. Ujmu, ktorú utrpeli jej rodinní príslušníci, treba ako takú považovať za nepriame následky nehody“. Z vyššie uvedených dôvodov má za to, že aj v prípade akceptovania premisy, že pod škodu na zdraví je možné extenzívnym výkladom zahŕňať aj nemajetkovú ujmu pozostalých, je potom poisťovateľ priamo zo zákona o povinnom zmluvnom poistení de facto aj de iure oslobodený od povinnosti plniť za poisteného škodu (nemajetkovú ujmu), a to práve z dôvodu absencie priamej príčinnej súvislosti s poistnou udalosťou, keďže žalobcovia neboli priamym účastníkom dopravnej nehody. Príčinná súvislosť musí byť priama a nestačí, aby bola iba sprostredkovaná, pretože pri akceptácii takého výkladu by bolo možné ju odvodzovať „donekonečna“. Práve z uvedeného dôvodu zákon o povinnom zmluvnom poistení obsahuje zákonnú výluky z povinnosti plniť za poisteného, pokiaľ škoda nie je v priamej príčinnej súvislosti s dopravnou nehodou vo všeobecnosti. Povinnosť poisťovateľa hradiť za poisteného tak zákon o povinnom zmluvnom poistení obmedzuje na nároky vzniknuté výlučne v priamej príčinnej súvislosti s dopravnou nehodou, t. j. jej priamym účastníkom, alebo osobám, ktorým v dôsledku dopravnej nehody vznikla škoda, avšak opäť priamo, na majetku (napr. poškodené zvodidlá, dopravné značenie, iné hnutelné či nehnuteľné veci priamo poškodené škodovým dejom atď.). Takýmito osobami však žalobcovia nie sú.

9. Žalovaný 1/ vo vyjadrení k odvolaniu žalovaného 2/ uviedol, že skúmanie príčinnej súvislosti je otázkou skutkovou a v tomto prípade je jednoznačné, že škoda vznikla práve v priamej a príčinnej súvislosti so vzniknutou dopravnou nehodou. Ujma, ktorá vznikla žalobcom je priamym následkom dopravnej nehody, resp. protiprávneho konania vinníka dopravnej nehody - pána L.. Pri posudzovaní skutkového stavu s ohľadom na určenie príčinnej súvislosti je zrejmé, že príčinou zásahu do osobnostných práv žalobcov bola samotná dopravná nehoda. Preto pri posúdení hlavnej príčiny vzniku škody (dopravná nehoda) a škodou (ujmou žalobcov) možno dospieť výlučne k záveru, že dopravná nehoda je hlavnou príčinou vzniknutej škody žalobcov, a preto je daná príčinná súvislosť medzi dopravnou nehodou a vzniknutou škodou. K otázke priamej príčinnej súvislosti sa vyjadril aj samotný Súdny dvor v rozsudku zo dňa 24. októbra 2013 vo veci C-22/12, v ktorom uviedol, že členské štáty majú zaručiť, aby náhrada škody podľa ich vnútroštátneho práva zodpovednosti za škodu z dôvodu nemajetkovej ujmy, ktorú utrpeli blízki rodinní príslušníci osôb, ktoré sa stali obeťami dopravnej nehody, bola krytá povinným poistením v určitých minimálnych sumách určených v článku 1 ods. 2 druhej smernice. Z citovaných bodov rozhodnutia Súdneho dvora je zrejmé, že príčinná súvislosť vzniknutej ujmy, ktorá je krytá uzatvoreným povinným zmluvným poistením je jednoznačne daná. Samotný Súdny dvor by ani nemohol dospieť k záveru, že uvedená ujma je krytá povinným zmluvným poistením, pokiaľ by neexistovala

príčinná súvislosť. K rovnakému záveru dospel aj Ústavný súd SR, ktorý uviedol: „Vo svetle uvedeného eurokonformného výkladu ustanovenia § 4 ods. 2 zákona o povinnom zmluvnom poistení potom platí, že náhrada škody z dôvodu nemajetkovej ujmy spadá do rozsahu krytia povinným zmluvným poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou dopravného prostriedku, a preto odporca 2/ je ako poisťovateľ zodpovednosti odporcu 1/ za škodu pasívne vecne legitimovaným subjektom, ktorému na základe § 15 ods. 1 veta prvá zákona o povinnom zmluvnom poistení vznikla povinnosť uhradiť škodu navrhovateľom...“.

10. Krajský súd v Nitre ako odvolací súd (§ 34 CSP) viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 379, § 380 CSP) ako aj skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie (§ 383 CSP), prejednal vec bez nariadenia pojednávania s verejným vyhlásením rozsudku (§ 385 ods. 1, § 378 ods. 1, § 219 ods. 3 CSP) a po prejednaní veci urobil záver, že rozsudok súdu prvej inštancie je vecne správny. Preto tento rozsudok podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil a zároveň aplikoval ustanovenie § 387 ods. 2 CSP, podľa ktorého ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody. Odvolací súd po prejednaní veci konštatoval, že súd prvej inštancie vo veci rozhodol správne na podklade skutkového stavu zisteného z vykonaných dôkazov a svoje rozhodnutie aj správne odôvodnil, a tak na dôvazok uvádza len nasledovné:

11. Podľa obsahu spisu predmetom tohto sporu je náhrada nemajetkovej ujmy spôsobenej žalobcom v súvislosti dopravnou nehodou, ktorú spôsobil zamestnanec žalovaného 1/, a následkom ktorej nastala smrť matky žalobcov. Vodič E. L., zamestnanec žalovaného 1/, ktorý viedol vozidlo v čase nehody, bol rozsudkom Okresného súdu Prievidza č. k. 3T/91/2016-378 zo dňa 11.11.2016 v spojení s uznesením Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 3To/29/2017-396 zo dňa 11.05.2017 uznaný vinným z prečinu usmrtenia podľa § 149 ods. 1, 2 písm. a) Trestného zákona. Žalovaný 1/ namietal svoju pasívnu vecnú legitimáciu v spore z dôvodu, že on ako prevádzateľ motorového vozidla nemal žiadnu možnosť ovplyvniť konanie svojho zamestnanca, ktorý viedol motorové vozidlo. Domnieval sa, že mieru jeho zodpovednosti nemožno odvodiť od pracovného pomeru s E. L..

12. Súd prvej inštancie správne konštatoval danosť pasívnej vecnej legitimácie žalovaného 1/ v danom spore. Ak bol neoprávnený zásah do osobnostných práv fyzickej osoby spôsobený niekým, koho použila na realizáciu svojej činnosti právnická osoba, znáša táto právnická osoba v súlade s analogickým (§ 853) použitím § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka zodpovednosť za zásah do osobnostných práv bezprostredne spôsobený fyzickou osobou, konajúcou v rámci výkonu činností, ktorými bola poverená právnickou osobou. Rovnaký právny názor zaujal aj Najvyšší súd SR v rozhodnutí sp. zn. 1Cdo/47/2011 zo dňa 21.11.2013, v ktorom uviedol, že „analogicky (§ 853 v spojení s § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka), pokiaľ bol neoprávnený zásah do osobnostných práv fyzickej osoby spôsobený niekým, kto bol použitý právnickou osobou na realizáciu činností tejto právnickej osoby, považuje sa takýto zásah za zásah spôsobený priamo právnickou osobou (pozn.: pre posúdenie, či išlo o takúto činnosť, je určujúca existencia miestneho, časového a vecného vzťahu k plneniu danej činnosti)“. Rovnako rozhodol aj Ústavný súd Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. I. ÚS 137/07 z 23.08.2007, v ktorom uviedol, že „podľa všeobecných ustanovení občianskeho hmotného práva je otázka zodpovednosti za škodu (vrátane zodpovednosti za nemajetkovú ujmu) konštituovaná tak, že za škodu, resp. za ujmu zodpovedá ten, kto ju spôsobil, pričom v prípade škody, resp. ujmy spôsobenej právnickou osobou ide o činnosť tých fyzických osôb, ktoré právnická osoba na túto činnosť použila (§ 420, § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka)“. Zodpovednosť zamestnávateľa za škodu pri výkone zamestnania podľa § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka vyplýva aj z rozhodnutí NS ČR sp. zn. 25Cdo/1855/2012, 28Cdo/2231/2010, 25Cdo/482/2005, 25Cdo/2777/2004, pričom v rozhodnutiach sa sudy zaoberali aj excesom, ktorý vylučuje zodpovednosť zamestnávateľa. „O exces sa jedná, ak bola škoda spôsobená pri takej činnosti, ktorej škodca sledoval vlastné záujmy či potreby, popr. záujmy iných osôb. Škodou spôsobenou právnickou osobou v zmysle § 420 ods. 2 Obč. zák. teda nie je, ak jej zamestnanec škodu spôsobil pri činnosti, ktorou sledoval výlučne uspokojenie svojich záujmov, hoci k nej došlo v pracovnej dobe na pracovisku, a v takom prípade zodpovedá poškodenému priamy škodca“.

13. Z obsahu spisu vyplýva, že zamestnanec žalovaného 1/ bol podľa § 149 ods. 1, 2 písm. a) Trestného zákonníka rozsudkom Okresného súdu Prievidza č. k. 3T/91/2016-378 zo dňa 11.11.2016 v spojení s uznesením Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 3To/29/2017-396 zo dňa 11.05.2017 uznaný

za vinného z prečinu usmrtenia, keď ako vodič z nedbanlivosti spôsobil smrť závažnejším spôsobom konania porušením dôležitej povinnosti uloženej mu podľa zákona. Od okolnosti konkrétneho prípadu záviselo, či je daný predpoklad, že škoda bola spôsobená pri činnosti právnickej osoby. Keďže vodič spôsobil škodu pri vykonávaní činnosti pre svojho zamestnávateľa (žalovaného 1/), je podľa § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka daná aj pasívna vecná legitímácia žalovaného 1/. Aj z dôvodu, že škoda nebola vyvolaná osobitnou povahou prevádzky motorového vozidla, treba zodpovednosť posúdiť podľa § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka, a nie podľa § 427 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Ustanovenie § 428 Občianskeho zákonníka, ktorým argumentoval žalovaný 1/ v odvolaní umožňuje zbaviť sa zodpovednosti iba vtedy, ak bola škoda vyvolaná osobitnou povahou prevádzky (§ 427 ods. 1), ale nebola spôsobená okolnosťami, ktoré majú pôvod v prevádzke (§ 428). Zamestnávateľ sa môže svojej zodpovednosti zbaviť len v prípade, ak by preukázal, že osoba (zamestnanec), ktorá škodu spôsobila, konala vo svojom vlastnom záujme a jej konanie by sa nedalo považovať za činnosť právnickej osoby. V predmetnom konaní však nebolo sporné, že vodič motorového vozidla E. L. bol v čase dopravnej nehody v pracovnoprávnom vzťahu so žalovaným 1/ a k nehode došlo počas jazdy vykonávanej v rámci plnenia jeho pracovných povinností. Pasívna vecná legitímácia žalovaného 1/ je tak v tomto spore nesporne daná.

14. Žalovaný 2/ namietal, že súd prvej inštancie sa nedostatočne vysporiadal s otázkou priamej príčinnej súvislosti medzi zásahom do práv žalobcov a poistnou udalosťou ako takou v zmysle zákona o povinnom zmluvnom poistení. V odôvodnení napadnutého rozsudku sa však súd zaoberal aj otázkou príčinnej súvislosti medzi dopravnou nehodou a nemajetkovou ujmom, pričom konštatoval, že ak by daná udalosť nenastala, nedošlo by ani k zásahu do súkromnej sféry žalobcov. Žalovaný 2/ síce poukázal na viaceré rozhodnutia NS SR o vzťahu príčiny a následku, ktorý musí byť priamy, bezprostredný, neprerušený a nestačí, ak je iba sprostredkovaný, no odvolací musel konštatovať, že uvedené rozhodnutia sa netýkali problematiky príčinnej súvislosti medzi nemajetkovou ujmom, ktorá vznikla pozostalým v dôsledku smrti blízkej osoby spôsobenej dopravnou nehodou.

15. Žalovaným 2/ uvádzané rozhodnutie sp. zn. 3Cdo/32/2007 sa týkalo zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánov štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom. Rovnako tak rozhodnutie sp. zn. 1Cdo/129/2008 sa zaoberalo vecou skutkovo odlišnou, než aká je prejednávaná vec; zaoberalo sa totiž problematikou vzniku škody, ku ktorej nedošlo bezprostredne, neprerušene, priamo nesprávnym úradným postupom žalovaného, ale až ním následne vydaným (nezákonným) rozhodnutím, v dôsledku čoho nemožno založiť zodpovednosť žalovaného za škodu podľa § 18 zákona č. 58/1969 Zb. Tiež z rozhodnutia sp. zn. 5Cdo/126/2009 vyplýva, že žalobcovia v konaní nepreukázali existenciu príčinnej súvislosti medzi nesprávnym úradným postupom orgánov polície a znížením ich majetku.

16. V rozhodnutí sp. zn. 6Cdo/89/2011 zase NS SR v prejednávanej veci prijal záver, že „samotná povaha zisteného ďalšieho ochorenia žalobkyne a jeho konkrétne prejavy postačovali pre záver o existencii adekvátnej príčinnej súvislosti medzi psychickým ochorením žalobkyne a utrpeným úrazom. Príčinnú súvislosť nemožno totiž vylúčiť tým, že diagnostikovatelné následky poškodenia zdravia žalobkyne z hľadiska psychiatrie začali na ňu doliehať až neskôr, keď si začala uvedomovať nezvratnosť následkov telesných poškodení jej zdravia. Naopak v konaní nebol produkovaný dôkaz, ktorého výsledkom by bolo skutkové zistenie, že psychické ochorenie s jeho konkrétnymi prejavmi by nastalo aj bez utrpeného úrazu“.

17. Rozhodnutie NS SR sp. zn. 6MCdo/7/2013 sa tiež týkalo náhrady škody spôsobenej nesprávnym úradným rozhodnutím a nesprávnym úradným postupom. Z tohto rozhodnutia vyplýva, že „príčinná súvislosť (kauzálny nexus) je podstatným prvkom zodpovednostnej skutkovej podstaty. Vyžaduje sa, aby protiprávne konanie (delikt, nezákonné rozhodnutie, nesprávny úradný postup) a vznik škody boli v logickom slede (nexus = spojenie, súvislosť, sled), teda aby protiprávne konanie bolo príčinou a vznik škody vrátane jej rozsahu následkom tejto príčiny. Nestačí iba pravdepodobnosť príčinnej súvislosti či okolnosti nasvedčujúcej jej existencii; príčinnú súvislosť treba vždy preukázať. Rozhodujúca je vecná súvislosť príčiny a následku a túto nemožno riešiť vo všeobecnej rovine, ale vždy v konkrétnych súvislostiach. Príčinou vzniku škody môže byť len také konanie (alebo opomenutie), bez ktorého by škodný následok nevznikol. Základom je úvaha (test *conditio sine qua non* spoločný pre takmer všetky právne systémy Európskej únie), či by škodlivý následok nastal bez konania škodcu. Ak by to tak bolo, príčinná súvislosť by daná nebola. Podľa teórie tzv. adekvátnej príčinnej súvislosti, príčinná súvislosť je daná vtedy, ak je škoda podľa všeobecnej povahy, obvyklého chodu vecí a skúseností adekvátnym

dôsledkom protiprávneho úkonu. Súčasne však musí byť preukázané, že škoda by bez tejto príčiny nebola nastala“. Aj keď sa uvedené rozhodnutie týkalo skutkovo odlišnej veci (náhrady škody spôsobenej nesprávnym úradným rozhodnutím a nesprávnym úradným postupom), závery o príčinnej súvislosti medzi protiprávnym konaním a vznikom škody (v našom prípade nemajetkovej ujmy) je možné aplikovať aj na tento spor. Vychádzajúc z vyššie uvedeného odvolací súd konštatoval, že nemajetková ujma by žalobcom bez toho, aby došlo k dopravnej nehode, následkom ktorej bola smrť ich matky, nevznikla.

18. Rozhodnutie sp. zn. 2Cdo/73/2006 sa zaoberalo nárokom žalobcov na náhradu škody podľa § 444 (konkrétne sťažením spoločenského uplatnenia) a § 445 Občianskeho zákonníka (stratu na zárobku), ktoré si uplatňovali v súvislosti so smrteľným úrazom ich syna. NS SR v závere skonštatoval, že „žalobcovia sa teda podľa platnej právnej úpravy nemohli s úspechom domáhať odškodnenia ich ujmy na zdraví, ktorá im v dôsledku smrti ich syna zavinennej žalovaným nepochybne vznikla, formou žaloby o náhradu škody“.

19. Po oboznámení sa s vyššie uvedenými rozhodnutiami, na ktoré poukázal žalovaný 2/ na podporu svojho tvrdenia o absencii príčinnej súvislosti, odvolací súd urobil záver, že žalovaní v tomto smere dôkazné bremeno neunesli. Žiadne z uvedených rozhodnutí záver o nedostatku príčinnej súvislosti medzi dopravnou nehodou ako takou a zásahom do osobnostných práv žalobcov nepodporilo. Z viacerých rozhodnutí vplýva práve opak. Súdny totiž priznávajú blízkym osobám po obetiach dopravných nehôd náhradu nemajetkovej ujmy. Existencia priamej príčinnej súvislosti vyplýva aj z rozsudku NS SR z 31.07.2017 sp. zn. 6MCdo/1/2016, ktorý bol predmetom rokovania občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu SR dňa 09.10.2018 a ktorým bol prijatý záver o pasívnej vecnej legitímácii poisťovne. Toto rozhodnutie bolo prijaté na uverejnenie v Zbierke stanovísk NS SR a rozhodnutí súdov SR v znení právnej vety: „Škodou pre účely zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zmien a doplnení je aj nemajetková ujma spočívajúca v zásahu do osobnostných práv pozostalých obeť dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. V spore o náhradu takejto ujmy je poisťovňa pasívne legitímovaná“. V tejto súvislosti je potrebné poukázať aj na rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-22/12, F. P. proti K. J. a L. P., ako aj uznesenia Ústavného súdu SR č. k. III. ÚS 666/2016-36 zo dňa 11.10.2016 a č. k. I. ÚS 474/2016-17 zo dňa 17. 8.2016, z ktorých vyplýva, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obeť usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej. Treba povedať, že opačný názor, ktorý popieral pasívnu legitímáciu žalovaného 2/ bol prezentovaný napr. aj v rozhodnutí Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo 301/2012, avšak tento právny názor a rozhodnutie jedného zo senátov dovolacieho súdu nebol publikovaný v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu SR.

20. V uvedených rozhodnutiach sa síce rieši pasívna vecná legitímácia poisťovne, ale zároveň tieto rozhodnutia dávajú odpoveď aj na námietku žalovaného 2/ ohľadne príčinnej súvislosti medzi vznikom nemajetkovej ujmy a dopravnou nehodou, ktorou bola nemajetková ujma pozostalým obeť spôsobená, keď pri dopravnej nehode došlo k jej usmrteniu.

21. Žalovaný 1/ okrem svojej pasívnej vecnej legitímácie namietal aj výšku náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú súd prvej inštancie žalobcom priznal. Vytýkal, že súdy nepriznávali ujmu v takej výške ani maloletým osobám, ktoré boli výživou odkázané na zosnulého rodiča. „Určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch za neoprávnený zásah do osobnostných práv fyzickej osoby je v zmysle § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka vecou voľnej úvahy, ktorá musí byť odôvodnená a musí mať základ v skutkových zisteniach, ku ktorým sa dospelo v priebehu dokazovania. Priznaná výška tejto náhrady musí byť primeraná závažnosti (podstate, intenzite, trvalosti, šírke a oblasti negatívneho dopadu, možnostiam eliminácie dôsledkov a pod.) vzniknutej ujmy a musí zohľadňovať okolnosti, za ktorých došlo k porušeniu práva tak na strane toho, do chránených práv koho bolo zasiahnuté, ako aj na strane toho, kto do týchto práv zasiahol“ (NS SR sp. zn. 1Cdo/47/2011).

22. Podľa názoru odvolacieho súdu súd prvej inštancie správne pri rozhodovaní o výške náhrady nemajetkovej ujmy prihliadal na všetko, čo vyšlo v konaní najavo, a vzniknutú situáciu zhodnotil komplexne. Postupoval v súlade s ustanovením § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka a náležite zohľadnil závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy ako aj všetky okolnosti, za ktorých došlo k zásahu do

osobnostných práv žalobcov. Závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy sa posudzuje najmä s ohľadom na jej intenzitu, rozsah a trvanie. Treba zohľadniť aj to, že posudzovaný zásah vyvolal ujmu dlhotrvajúcu, rozsiahlu a v zásade ničím nereparovateľnú. Závažnosť ujmy treba posúdiť aj s ohľadom na intenzitu a charakter vzťahu pozostalých a zomrelého z pohľadu blízkosti rodinných vzťahov, trvania a osobitných psychických väzieb. Smrťou matky žalobcov došlo k pretrhnutiu rodinných väzieb, pričom tento následok je už trvalý a nezvratný. Súd prvej inštancie sa v bode 14. odôvodnenia podrobne zohľadniac všetky okolnosti prípadu venoval výške nemajetkovej ujmy, ktorú žalobcom priznal. Zohľadnil intenzívnosť vzťahu každého zo žalobcov k zosnulej matke jednotlivu. Prihliadol aj na vek alebohej matky X. Z. a jej správanie v čase dopravnej nehody, pričom konštatoval, že táto bola len obeťou a nehodu nezapríčinila. Priznaná nemajetková ujma je teda primeraná okolnostiam, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti žalobcov došlo, ako aj intenzite zásahu a jeho dopadu na ich ďalší život.

23. Vo vzťahu k rozhodnutiam o nemajetkovej ujme priznanej maloletým deťom odvolací súd konštatoval, že sudy priznali v iných prípadoch aj vyššie sumy ako žalovaný 1/ namietal v odvolaní (Krajský súd v Trnave sp. zn. 9Co/423/2012, Krajský súd v Banskej Bystrici sp. zn. 12Co/465/2014). Výška priznanej nemajetkovej ujmy v tomto prípade sa výrazne nelíši od bežne priznávaných náhrad za obdobné prípady, či už plnoletým alebo maloletým osobám. (Krajský súd Bratislava sp. zn. 4Co/470/2011, Krajský súd Trnava sp. zn. 11Co/116/2013, sp. zn. 24Co/479/2012, Krajský súd Žilina sp. zn. 8Co/264/2013, NS SR sp. zn. 3Cdo/18/2016).

24. S ohľadom na uvedené odvolací súd po prejednaní veci posúdil odvolanie žalovaných ako neopodstatnené a z uvedeného dôvodu napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 CSP ako vecne správny potvrdil a v podrobnostiach poukazuje na jeho odôvodnenie (§ 387 ods. 2 CSP).

25. Odvolací súd v zmysle ustanovenia § 396 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP v spojení s ustanovením § 255 ods. 1 CSP o trovách odvolacieho konania rozhodol tak, že žalobcom, ktorí boli v odvolacom konaní úspešní, priznal voči žalovaným nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. O výške týchto trov rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

26. Toto rozhodnutie prijal senát odvolacieho súdu pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu možno podať dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419, § 420, § 421 CSP), v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii.

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).